

ანგლიციზმების სქესის განსაზღვრა გერმანული პრესის მაგალითების მიხედვით

თეონა ნიჟარაძე, სალომე შავგულიძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
e-mail: teona.nijaradze@atsu.edu.ge
e-mail: salome.shavgulidze@atsu.edu.ge
<https://doi.org/10.52340/lac>

ანგლიციზმების გერმანულ ენაში მოხვედრისას ხდება მათი ინტეგრირება გერმანულ გრამატიკულ სისტემასთან. არსებით სახელებს ინგლისურში არ აქვს სქესი. მაგრამ თუკი ასეთი სიტყვის შესხება ხდება გერმანულში, ის მაშინვე მიიღებს გრამატიკულ სქესს, რაც არტიკლით გამოიხატება. გერმანულში ანგლიციზმების სქესის განსაზღვრა ხდება შემდეგი კრიტერიუმებით: 1. ბიოლოგიური სქესი; 2. ლექსიკური მსგავსება; 3. ჯგუფური ანალოგია; 4. ფარული სემანტიკური ანალოგია; 5. მარცვალთა რაოდენობა; 6. მორფოლოგიური ანალოგია.

სტატიაში განხილულია თითოეული კრიტერიუმი გერმანული პრესიდან მოყვანილი მაგალითების საფუძველზე. საილუსტრაციო მასალა მოხმობილია DWDS-ის კორპუსიდან. კონკრეტული მაგალითები მოძიებულია შემდეგი ჟურნალ-გაზეთების 2000 წლის შემდგომ გამოცემებში: *Berliner Zeitung*, *Der Tagesspiegel*, *Die ZEIT*.

როგორც კვლევამ აჩვენა, გერმანულში ინგლისურიდან შემოსული არსებითი სახელები ექცევიან გერმანული გრამატიკული წესების ფარგლებში. რამდენადაც სქესის გრამატიკული კატეგორა ინგლისურში არ არის გამოხატული მორფოლოგიურად არსებით სახელებთან, გერმანულმა ენამ ამ მხრივ დიდი გავლენა მოახდინა ანგლიციზმებზე.

საკვანძო სიტყვები: ანგლიციზმები, სქესის კატეგორია, გერმანული პრესა

ანგლიციზმების გერმანულ ენაში მოხვედრისას ხდება მათი ინტეგრირება გერმანულ გრამატიკულ სისტემასთან. როგორც ცნობილია, არსებით სახელებს ინგლისურში არ აქვს სქესი. ბიოლოგიური სქესი მხოლოდ იქ ჩნდება, სადაც ის აღსანიშნ პირებს შეესაბამება: *a man - he, a women - she*. ცხოველების შემთხვევაში არ გვხვდება სქესის მიხედვით დიფერენცირება: *a dog - it*. მაგრამ თუკი ასეთი სიტყვის შესხება ხდება გერმანულში, ის

მაშინვე მიიღებს გრამატიკულ სქესს, რაც არტიკლით გამოიხატება. გერმანულში ანგლიციზმების სქესის განსაზღვრა ხდება შემდეგი კრიტერიუმებით: 1. ბიოლოგიური სქესი; 2. ლექსიკური მსგავსება; 3. ჯგუფური ანალოგია; 4. ფარული სემანტიკური ანალოგია; 5. მარცვალთა რაოდენობა; 6. მორფოლოგიური ანალოგია [Gerster, 2000: 78].

სტატიაში საილუსტრაციო მასალა მოხმობილია DWDS-ის კორპუსიდან. კონკრეტული მაგალითები მოძიებულია შემდეგი ჟურნალ-გაზეთების 2000 წლის შემდომ გამოცემებში: Berliner Zeitung, Der Tagesspiegel, Die ZEIT.

1. **ბიოლოგიური სქესი.** ანგლიციზმების სქესი, რომლითაც აღინიშნება მდედრობით ან მამრობითი პიროვნებები, უპირატესად ემთხვევა ბიოლოგიურ სქესს. ანგლიციზმები, რომლებიც ადამიანებს გამოხატავენ ბავშვობაში ან ახალგაზრდობაში, გერმანული წესების მიხედვით საშუალო სქესისაა: [Gerster, 2000: 78]

Am 3. Februar wurde auf einem Mahlsdorfer Recyclinghof ein totes *Baby* gefunden. (DWDS. Berliner Zeitung, 22.12.2005); Nicht auszudenken, wie die grauen Spiegelbilder beurteilt würden, hätte ein freches *Greenhorn* sie geschaffen [DWDS. Berliner Zeitung, 15.10.2002].

აქ ხშირად ერთმანეთს ერწყმის ორი ფაქტორი: ბუნებრივი სქესი და ლექსიკური მსგავსება: *die First Lady (die Dame, die Frau), die Queen (die Königin)*; Später zeigen die Bilder Donald Trump und *die First Lady*, während sie Anwohnern die Hände schütteln. (DWDS. Die Zeit, 12.10.2017)

გამონაკლისს წარმოადგენს შემდეგი ანგლიციზმები, რომლებიც აღნიშნავენ როგორც მდედრობით, ასევე მამრობით პიროვნებებს: *der Fan, der Single, der Star, der Teenager* .

Edwin ist, das muss man so sagen, *der Star* der Klasse geworden. (DWDS. Die Zeit, 18.01.2018, Nr. 01). სიტყვა *Kids* გვხვდება, ჩვეულებრივ, მრავლობით რიცხვში: Ich glaube tatsächlich, dass viele *Kids*, die kommerziellen Hardcore-Rap hören, selber härter geworden sind [DWDS. Berliner Zeitung, 01.12.2005].

2. **ლექსიკური მსგავსება.** ანგლიციზმების სქესი ამ შემთხვევაში ორიენტირდება მისი უახლოესი ლექსიკური შესაბამისობის გრამატიკულ სქესზე: [Gerster, 2000: 78]

die Mail _ die Nachricht, der Computer _ der Rechner, die Homepage _ die Hausseite.

Bettina Hoy springt auf, läuft ins Arbeitszimmer und sucht die *Mail* [DWDS. Der Tagesspiegel, 24.12.2004].

ამასთან, შესაძლოა აქ გვქონდეს მერყევი შემთხვევები. მაგალითად, არ ექვემდებარება ამ წესს, *Spray* როგორც *die Flüssigkeit* ან *das Sprühen*. ის შესაძლოა გერმანულ ენაში მამრობითი ან საშუალო სქესის იყოს. Das Spray von damals hat mit dem *Spray* von heute nicht mehr viel gemeinsam [DWDS. Berliner Zeitung, 30.05.2005]; Nachteil: Es dauert mehrere Tage, bis der *Spray* wirkt [DWDW. Der Tagesspiegel, 23.04.2004]. სიტყვის *Team* შესატყვისი შესაძლოა იყოს *die Mannschaft* ან *die Arbeitsgruppe*. ეს არსებითი სახელიც ამ თეზისს არ შეესაბამება.

3. **ჯგუფური ანალოგია.** ამ შემთხვევაში გერმანული გრამატიკული სქესი უკავშირდება ანგლიციზმს სიტყვათა ველში არქილექსემის მიხედვით. ანგლიციზმს მიეწერება ერთნაირი ნიშნების სიტყვათა ჯგუფის სქესი: [Gerster, 2000: 78]. *der Blues, Foxtrott, Jazz (der Tanz)*

"Ein langsamer *Blues* - das ist das Schwerste für mich." (DWDS. Berliner Zeitung, 25.11.2005)

4. **ფარული სემანტიკური ანალოგია.** ის ეხება ნასესხებ კომპოზიტებს, რომელთა შემთხვევაშიც ბოლო და სქესისთვის გადამწყვეტი წევრი გრაფემულად არ არის რეალიზებული [Gerster, 2000: 79]. მაგალითად: *die Holding(-company, -Gesellschaft). der Intercity (-train, -Zug)*. Die Holding beschäftigt heute 310 Mitarbeiter [DWDS. Berliner Zeitung, 14.10.2005].

5. **მარცვალთა რაოდენობა.** ანგლიციზმებში გვხვდება სიტყვათა დიდი რაოდენობა, რომლებიც მათი ერთმარცვლიანობის გამო გერმანულში მამრობით სქესს მიიღებენ, მაშინ, როდესაც საშუალო ან მდედრობითი ერთმარცვლიანი სიტყვები იშვიათობაა: [Gerster, 2000: 79]

Der Deal mit dem Iran war für den US-Präsidenten nach der Amtsübernahme zu einem persönlichen Ärgernis geworden. (DWDS. Die Zeit, 03.01.2018 (online); *Der Trip* in den Süden muss nicht mal teuer sein [DWDS. Der Tagesspiegel, 14.11.2004]; *Der kleine Shop* ist freundlich ausgestaltet, wirkt aber sehr beengt [DWDS. Berliner Zeitung, 18.11.2005].

6. მორფოლოგიური ანალოგია

არსებობს გარკვეული დაბოლოებები (სუფიქსები), რომლებითაც შევიცნობთ, თუ რომელ ანგლიციზმს რომელი სქესი შეესაბამება: 6.1 სუფიქსების ანალოგია გერმანულ არსებით სახელებთან, რომლებიც ბოლოვდება *-er* სუფიქსზე. ეს ეხება მამრობით სქესს. აქ ორი ქვეკატეგორია უნდა განვასხვაოთ: [Gerster, 2000: 79]

ა. ანგლიციზმები, რომლებითაც მამრობითი პროფესიები ან საქმიანობები (*Nomina agentis*) გამოიხატება: Der modernste unter den Ausbildungsberufen ist ein echter *Newcomer*:

(DWDS. Der Tagesspiegel, 18.12.2004); *Der Entertainer* Thomas Gottschalk hat dafür jüngst ein anschauliches Bild entworfen: (DWDS. Die Zeit, 20.09.2017)

ეს ზოგჯერ იწვევს სირთულეებს, როცა მამაკაცების გვერდით ქალებიც იგულისხმება. ხშირად ამ შემთხვევაში მდედრობითი სქესის აღსანიშნავად ემატება სუფიქსი *-in: Controller/-in*. ზოგჯერ გვაქვს ექსპლიციტური ხაზგასმა: *Promoter (m/w)*. არსებობს სხვა ვარიანტიც, როცა ინგლისურ ფორმებთანაა კავშირი: *Salesperson / Salespeople*, ან გვაქვს კომპოზიტები: *Powerfrau*.

Der Controller ist so etwas wie der oberste Buchhalter einer Firma [DWDS. Der Tagesspiegel, 26.02.2004]; Doch *die Controllerin* weigerte sich beharrlich [DWDS. Der Tagesspiegel, 20.12.2002];

Meine frühere Gefährtin war so *eine Powerfrau* [DWDS. Berliner Zeitung, 12.11.2004]

ბ. ანგლიციზმები, რომლებითაც აღნიშნება ტექნიკური მოწყობილობები და ხელსაწყოები (*Nomina instrumenti*): Wer das beste Bild malt, gewinnt *einen Scooter* [DWDS. Der Tagesspiegel, 03.11.2000].

გ. ანგლიციზმები, რომლებიც გამოიყენება როგორც პიროვნებების, ასევე საგნების აღსანიშნად: Wenn etwa *der Organizer* plötzlich unauffindbar ist [DWDS. Berliner Zeitung, 15.04.2004]

6.2. ანგლიციზმები, რომლებიც ბოლოვდებიან სუფიქსზე *-ster, -or, -ik, -ist* მიეკუთვნებიან მამრობით სქესს: Da ist es das Gleiche: *der Gangster* als der eigentliche Amerikaner (DWDS. Die Zeit, 24.03.2017, Nr. 04).

6.3. ინგლისური გერუნდივი სუფიქსით *-ing* შეესაბამება გერმანულ გაარსებითებულ ინფინიტივს (და არა გერმანულ გაარსებითებულ ზმნას სუფიქსით *-ung*) და იღებს შესაბამისად გერმანულ საშუალო სქესს: Nirgendwo wird der Abfall so akribisch getrennt und so penibel auf *das Recycling* geachtet. (DWDS. Der Tagesspiegel, 07.10.2004); სიტყვები *der Pudding* და *der Smoking* (შემოკლებული ფორმა სიტყვისა *Smoking-Jacket*) არ არის გერუნდივები და ამ კატეგორიას არ მიეკუთვნებიან.

6.4. ანგლიციზმები სუფიქსით *-ment* არიან საშუალო სქესის: *Sieger* ist das politische *Establishment* Berlins - eine wirklich große Koalition. (DWDS. Berliner Zeitung, 19.09.2005)

6.5. ა. გერმანული სუფიქსების *-heit / -keit* ანალოგიით ანგლიციზმები სუფიქსით *-ness* ჩვეულებრივ არის მდედრობითი სქესის. ისინი აღნიშნავენ სულიერ ან ფიზიკურ მდგომარეობას და ნაწარმოები არიან ზედსართავი სახელიდან. *Absolute Fairness* ist dabei der

oberste Grundsatz.“ (DWDS. Der Tagesspiegel, 23.03.2004). სიტყვა *das Business* ერთადერთი გამონაკლისია ამ წესიდან და მისი ყველაზე ახლო

გერმანული ლექსიკური შესაბამისობის *das Geschäft* გამო არის საშუალო სქესის:

Das tägliche *Business* ist dagegen bei uns tabu, Geschäftemachen strikt untersagt. (DWDS. Die Zeit, 11.12.2017, Nr. 51)

ბ. ინგლისური სუფიქსი *-ess* მდებარეობითი პროფესიების აღსანიშნად არის მდებარეობითი სქესის: Diese Frau sieht aus wie eine *Stewardess*. (DWDS. Der Tagesspiegel, 16.08.2004)

6.6. ასევე ანგლიციზმები, რომლებიც ბოლოვდებიან სუფიქსებზე *-ity, -ion, -ship* გერმანულ ენაში, ჩვეულებრივ, არის მდებარეობითი სქესის: *Gewiss, diese Publicity* war nicht Ihre Absicht. (DWDS. Der Tagesspiegel, 05.12.2004).

7. ანგლიციზმები, რომლებიც შედგება ზმნისა და ნაწილაკისგან, არის ან მამრობითი ან საშუალო სქესის: [Gerster, 2000: 80]. *Der Countdown* wird dann gestoppt, der Start verschoben, die Leute sind enttäuscht. (DWDS. Berliner Zeitung, 14.09.2005); Aber so ein richtig kräftiger Schmatz auf die Wange zieht natürlich *das Make-up* in Mitleidenschaft. (DWDS. Der Tagesspiegel, 28.12.2003)

ხშირად სქესისადმი მიკუთვნება გერმანულ ენაში ძნელად შესაცნობია და ბუნდოვანი. გარკვეულ კონტექსტებში მკაფიოდ არ ჩნდება სქესი. დაურწმუნებლობა სქესთან დაკავშირებით მით უფრო დიდია, რამდენადაც ნაკლებადაა ცნობილი სიტყვა მისი მომხმარებლისთვის. ზემოთჩამოთვლილი კრიტერიუმები ანგლიციზმების სქესისადმი მიკუთვნებულობისთვის ზუსტ დოგმებს არ წარმოადგენს. სქესი შეიძლება შეიცვალოს დროთა განმავლობაში. არსებობს მაგალითები, როცა სქესი მერყევი იყო, თუმცა დღეს ის დადგენილია: *der / die Charter* დღეს *der Charter*. *der / das Deal* დღეს *der Deal*. *der / das Know-how* დღეს *das Know-how*. *der / das Zoom* დღეს *das Zoom*

როგორც კვლევამ აჩვენა, გერმანულ ენაში ინგლისურიდან შემოსული არსებითი სახელები ექცევიან გერმანული გრამატიკული წესების ფარგლებში. რამდენადაც სქესის გრამატიკული კატეგორა ინგლისურში არ არის გამოხატული მორფოლოგიურად არსებით სახელებთან, გერმანულმა ენამ ამ მხრივ დიდი გავლენა მოახდინა ანგლიციზმებზე.

ანგლიციზმების სქესის დადგენისას გერმანულ ენაში მოქმედებს კონკრეტული კრიტერიუმები, რაც აწესრიგებს ადაპტაციის პროცესს. თუმცა, გარკვეულ შემთხვევებში,

არსებობს მერყევი ფორმებიც. ამ მხრივ საინტერესო შედეგები მოგვცა თანამედროვე გერმანული პრესის ანალიზმა.

ლიტერატურა:

1. Gester, S., - Anglizismen im Tschechischen und im Deutschen. Bestandsaufnahme und empirische Analyse im Jahr 2000. Peter Lang Verlag. Frankfurt a. Main. 2000.
2. Antomo M., Leyendecker S. - Der oder das Smiley? Genusschwankungen bei Anglizismen als Gegenstand im Deutschunterricht. In: Schmitt E. Szczepaniak R. Vieregge A. Germanistische Linguistik. Georg Olms Verlag. Lildesheim. 2019.
3. Schulte-Beckhausen, M.,- Genusschwankung bei englischen, französischen, italienischen und spanischen Lehnwörtern im Deutschen. Eine Untersuchung auf der Grundlage deutscher Wörterbücher seit 1945. Lang. Frankfurt a.Main.2002.
4. Wörterbuch überflüssiger Anglizismen. Hrg.von Bartzsch, Rudolf/Pogarell, Reiner/Schröder, Markus. 7. Auflage. IFB Verlag. Paderborn. 2007.

Teona Nizharadze, Salome Shavgulidze

Akaki Tsereteli State University

Determining the gender of Anglicisms according to the examples from German Press

Abstract

When included in the German language, Anglicisms integrate with the German grammar system. As it is known, nouns in the English language have no gender, but if they are accepted in German, they immediately get grammatical gender which is expressed in the use of an article. In the German language gender of Anglicismzms is determined according to the following: 1. Biological sex; 2. Lexical similarity; 3. Group analogy; 4. Hidden semantic analogy; 5. The number of syllables; 6. Morphological analogy. The article provides an overview of each criterium on the basis of examples from the German press. The material for illustration is taken from DWDS Korpus. Particular examples are taken from the following magazines and newspapers published in 2000: Berliner Zeitung, Der Tagesspiegel, Die ZEIT. The article presents the suffixes that help us identify the gender of Anglicisms. The Angicisms ending in -ster, -or, -ik, -ist are also masculine. The English gerund with the -ing suffix corresponds with the German noun infinitive and hence takes the neuter gender. The Anglicisms with the suffix -ment have the neuter gender. In analogy with the German suffixes -heit/-keit, the Anglicisms with the suffix -ness are feminine. They express physical or mental state and are derived from adjectives. The Anglicisms that consist of a verb and a particle are either masculine or neuter. Gender in the German language is often vague and hard to identify. In certain contexts, gender is not distinct. The less familiar the word for the user, the greater the uncertainty related to it. The abovementioned criteria are not the dogma for determining the gender of

Anglicisms in the German language. Gender can change over the course of time. There were some cases where gender was ambivalent, but it is distinct today. As the study indicates, English nouns in the German language undergo changes according to German grammatical rules. As the category of gender is not morphologically expressed in English nouns, the German language had a great influence on Anglicisms.

Key words: Anglicisms, category of gender, German press